

PROGRAM OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO POWIATU ŻAGAŃSKIEGO NA LATA 2012-2015

Wprowadzenie

Zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka i stanowi nieodłączny składnik zdrowia. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje zdrowie jako: „stan pełnego, dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie tylko jako brak choroby lub zniechęcenia”. W myśl tej definicji, zdrowie psychiczne to nie tylko brak zaburzeń psychicznych, ale również stan, który pozwala osobie sprawnie funkcjonować w społeczeństwie. Ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji publicznej, tj. rządowej i samorządowej oraz inne podmioty do tego powołane.

Podmioty te zostały wymienione jako realizatorzy zadań w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, który został przyjęty do realizacji Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Program przewidziany jest do realizacji w latach 2011-2015. Głównymi celami Narodowego Programu Zdrowia Psychicznego są: promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie jego zaburzeniom, unowocześnienie opieki psychiatrycznej oraz prowadzenie badań na temat zdrowia psychicznego. Zgodnie z powołanym wcześniej rozporządzeniem Rady Ministrów samorząd powiatowy został zobligowany do opracowania, realizacji, koordynowania i monitorowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Niniejszy Program określa najbardziej istotne elementy polityki zdrowotnej Powiatu Żagańskiego i wyznacza kierunki działania do roku 2015 w zakresie poprawy stanu zdrowia psychicznego mieszkańców, zaspokojenia ich potrzeb oraz organizacji opieki zdrowotnej.

Charakterystyka Powiatu Żagańskiego

Powiat Żagański położony jest w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego. Obszar o powierzchni 1131 km² zamieszkuje około 82 tys. osób, w tym 61% ludności mieszka w miastach. W wyniku niskiego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji, w ciągu dekady liczba ludności zmniejszyła się o 2%. Ludność w wieku zdolności produkcyjnej stanowi 65% populacji. Na terenie powiatu, który wyróżnia się dużą lesistością – 46%, rozpościerają się Bory Dolnośląskie.

W skład powiatu wchodzi 9 gmin: 2 miejskie: Gozdnicza i Żagań, 4 wiejskie: Brzeźnica, Niegosławice, Wymiarki, Żagań, 3 miejsko-wiejskie: Iłowa, Małomice, Szprotawa. Wg danych z Powszechnego Spisu Ludności dokonanego w 2002 r. w Powiecie Żagańskim mieszka ok. 14558 osób niepełnosprawnych, w tym: 14153 to osoby powyżej 15 roku życia.

Epidemiologia

Podstawowym wskaźnikiem stanu zdrowia psychicznego jest rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych zarejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej lecznictwa ambulatoryjnego i stacjonarnego.

Tab.1 Leczeni mieszkańcy Powiatu Żagańskiego w ramach ambulatoryjnej opieki medycznej

Ambulatoryjna Opieka Zdrowotna									
Nazwa choroby Kod ICD-10	Rok 2009			Rok 2010			Styczeń - wrzesień 2011		
	liczba leczonych			liczba leczonych			liczba leczonych		
	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (F00-F99) w tym:									
F00- otępienie w chorobie Alzheimera	64	42	22	80	50	30	53	40	13
F01- otępienie naczyniowe	218	168	50	220	169	51	222	169	53
F02- otępienie w innych chorobach sklasyfikowanych gdzie indziej	14	9	5	16	11	5	29	23	6
F03-otępienie bliżej nieokreślone	53	31	22	34	21	13	22	15	7
F04-ograniczony zespół amnestyczny nie wywołany alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi	3	2	1	6	4	2	3	2	1
F05-majaczenie nie wywołane alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi	2	2	0	1	1	0	2	0	2
F06-inne zaburzenia spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	236	135	101	225	125	100	195	100	95
F07- zaburzenia osobowości i zachowania spowodowane chorobą, uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu	145	59	86	139	50	89	109	41	68
F09 –nieokreślone zaburzenia psychiczne organiczne lub objawowe	15	6	9	13	6	7	12	6	6
F10-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	345	74	271	498	112	386	619	151	468
F11-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem opiatów	10	3	7	7	2	5	11	7	4
F12-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem kanaboli	12	2	10	25	4	21	9	2	7
F13-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane przyjmowaniem substancji nasennych i uspokajających	12	10	2	11	5	6	14	9	5
F14-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem kokainy	1	1	0	0	0	0	0	0	0
F15-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem innych niż1 kokaina środków pobudzających	3	1	2	3	1	2	2	0	2
F16- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem halucynogenów	2	0	2	3	1	2	1	0	1

F17- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu	10	5	5	4	3	1	2	0	2
F18- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane odurzaniem się lotnymi rozpuszczalnikami organicznymi	1	1	0	3	1	2	5	1	4
F19- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków w/w (F10-F18) i innych środków	18	2	16	71	20	51	48	12	36
F20 - schizofrenia	329	176	153	368	196	172	300	160	140
F21- zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe)	33	15	18	26	14	12	30	14	16
F22- zaburzenia urojeniowe	244	143	101	175	95	80	127	66	61
F23-zaburzenia psychotyczne	41	22	19	41	24	17	32	22	10
F24-indukowane zaburzenia urojeniowe	1	0	1	3	3	0	3	3	0
F25-zaburzenia schizofektywne	37	26	11	37	25	12	27	16	11
F28-inne nieograniczone zaburzenia psychotyczne	14	10	4	13	8	5	7	6	1
F29-nieokreślone zaburzenia psychotyczne	8	4	4	6	3	3	5	3	2
F30-epizod maniakalny	22	15	7	13	9	4	9	5	4
F31- zaburzenia efektywne dwubiegunowe	63	43	20	85	48	37	60	38	22
F32-epizod depresyjny	251	171	80	207	147	60	197	136	61
F33- zaburzenia depresyjne nawracające	688	509	179	719	543	176	570	422	148
F34- uporczywe zaburzenia nastroju (efektywne)	25	19	6	17	9	8	15	9	6
F38- inne zaburzenia nastroju (afektywne)	23	17	6	4	3	1	5	4	1
F39 – zaburzenia nastroju (afektywne) nie określone	68	53	15	60	50	10	44	30	14
F40 – zaburzenia lekowe w postaci fobii	111	69	42	86	62	24	71	49	22
F41 – zaburzenia lękowe	324	233	91	313	222	91	309	218	91
F42- natręctwa	18	12	6	12	9	3	16	11	5
F43-reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	317	204	113	377	252	125	344	227	117
F44- zaburzenia dysocjacyjne (konwersyjne)	12	10	2	9	7	2	5	3	2
F45- zaburzenia występujące pod postacią somatyczną	137	95	42	131	100	31	127	98	29
F48 – inne zaburzenia nerwicowe	1680	1079	601	1448	904	544	1352	853	499
F 50- zaburzenia odżywiania	3	3	0	3	3	0	4	3	1
F51-bezsenność	102	71	31	75	52	23	71	48	23
F52- dysfunkcja seksualna nie spowodowana zaburzeniem organicznym ani chorobą somatyczną	0	0	0	1	1	0	2	1	1
F53-zaburzenia psychiczne związane z porodem, nie skwalifikowane gdzie indziej	3	3	0	1	1	0	0	0	0
F54-czynniki psychologiczne i behawioralne związane zaburzeniami lub chorobami klasyfikowanymi w innych rozdziałach	1	0	1	0	0	0	1	0	1
F60-specyficzne zaburzenia osobowości	116	36	80	68	23	45	59	23	36
F61-zaburzenia osobowości mieszane i inne	2	1	1	1	0	1	1	1	0
F62- trwale zmiany osobowości nie wynikające z uszkodzenia ani z choroby mózgu	2	0	2	0	0	0	1	1	0

F63- zaburzenia nawyków i popędów (impulsów)	4	0	4	2	0	2	0	0	0
F64- zaburzenia identyfikacji płciowej	0	0	0	1	1	0	1	0	1
F65-zaburzenia preferencji seksualnych	1	0	1	0	0	0	0	0	0
F66- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania związane z rozwojem i orientacją seksualną	0	0	0	1	0	1	1	0	1
F68- inne zaburzenia osobowości i zachowania u dorosłych	1	1	0	8	4	4	2	1	1
F69- zaburzenia osobowości i zachowania u dorosłych nie określone	0	0	0	2	0	2	8	3	5
F70-upośledzenie umysłowo lekkie	95	38	57	84	33	51	55	70	19
F71- upośledzenie umysłowe umiarkowane	104	48	56	81	31	50	81	35	46
F72-upośledzenia umysłowe znaczne	26	16	10	24	17	7	28	15	13
F73- upośledzenie umysłowe głębokie	13	4	9	15	7	8	10	3	7
F78- inne upośledzenie umysłowe	19	9	10	26	16	10	7	3	4
F79- upośledzenie umysłowe nie określone	6	0	6	2	1	1	3	0	3
F80-specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka	114	43	71	115	41	74	83	26	57
F81- specyficzne zaburzenia rozwoju umiejętności szkolnych	12	3	9	11	3	8	11	2	9
F82 – specyficzne zaburzenia rozwoju funkcji motorycznych	51	25	26	31	12	19	22	11	11
F83- specyficzne zaburzenie rozwoju funkcji motorycznych	3	0	3	2	0	2	3	1	2
F84- całościowe zaburzenia rozwojowe	20	5	15	12	4	8	19	4	15
F88-inne zaburzenia rozwoju psychicznego (psychologiczne)	12	4	8	2	1	1	2	0	2
F89- zaburzenia rozwoju psychicznego	2	1	1	2	1	1	1	0	1
F90-zaburzenia hiperkinetyczne (zespoły nadpobudliwości ruchowej)	34	1	33	37	3	34	42	3	39
F91-zaburzenia zachowania	51	15	36	52	16	36	26	5	21
F92-mieszane zaburzenia zachowania i emocji	14	4	10	19	5	14	8	2	6
F93-zaburzenia emocjonalne rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie	25	10	15	18	4	14	13	4	9
F94-zaburzenia funkcjonowania społecznego	10	3	7	7	1	6	3	1	2
F95- tiki przemijające	12	1	11	9	0	9	5	0	5
F98-moczenie mimowolne	18	5	13	21	5	16	21	2	19
F99-zaburzenie psychiczne, inaczej nieokreślone	85	51	34	73	36	37	104	68	36
Razem	6571	3879	2692	6315	3641	2674	5711	3256	2455

Jak wynika z przedstawionych danych statystycznych największa liczba osób leczonych jest ambulatoryjnie z powodu: zaburzeń nerwicowych, zaburzeń depresyjnych nawracających, zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych użyciem alkoholu oraz schizofrenii.

Tab.2 Leczeni mieszkańcy Powiatu Żagańskiego w ramach stacjonarnej opieki medycznej

Stacjonarna opieka zdrowotna									
Nazwa choroby Kod ICD-10	Rok 2009			Rok 2010			Styczeń - wrzesień 2011		
	liczba leczonych			liczba leczonych			liczba leczonych		
	razem	kobiet y	mężczy żni	razem	kobiet y	mężczy żni	razem	kobiet y	mężczy żni
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (F00-F99) w tym:									
F00 – otępienie w chorobie Alzheimera	3	3	0	7	5	2	7	4	3
F01-otępienie naczyniowe	2	1	1	1	0	1	2	2	0
F02-otępienie w innych chorobach sklasyfikowanych gdzie indziej	0	0	0	0	0	0	1	1	0
F03-otępienie bliżej nieokreślone	6	5	1	6	5	1	11	8	3
F04-ograniczony zespół amnestyczny nie wywołany alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi	0	0	0	1	0	1	0	0	0
F05-majaczenie nie wywołane alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi	1	1	0	0	0	0	0	0	0
F06-inne zaburzenia spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	30	16	14	38	15	23	28	11	17
F07- zaburzenia osobowości i zachowania spowodowane chorobą, uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu	15	6	9	23	7	16	15	4	11
F09 – nieokreślone zaburzenia psychiczne organiczne lub objawowe	4	3	1	1	0	1	0	0	0
F10- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	105	25	80	103	28	75	107	17	90
F11-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem opiatów	1	0	1	1	0	1	1	0	1
F12-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem kanaboli	8	0	8	6	0	6	2	0	2
F13-zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane przyjmowaniem substancji nasennych i uspokajających	4	1	3	3	1	2	4	3	1
F14- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem kokainy	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F15- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem innych niż kokaina środków pobudzających	1	0	1	4	0	4	2	0	2
F16- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem halucynogenów	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F17- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F18- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane odurzaniem się lotnymi rozpuszczalnikami organicznymi	1	0	1	1	1	0	1	1	0

z rozwojem i orientacją seksualną									
F68- inne zaburzenia osobowości i zachowania u dorosłych	0	0	0	2	0	2	0	0	0
F69- zaburzenia osobowości i zachowania u dorosłych nie określone	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F70-upośledzenie umysłowo lekkie	7	2	5	6	3	3	4	0	4
F71- upośledzenie umysłowe umiarkowane	3	1	2	0	0	0	2	0	2
F72-upośledzenia umysłowe znaczne	0	0	0	1	0	1	1	1	0
F73- upośledzenie umysłowe głębokie	1	0	1	0	0	0	0	0	0
F78- inne upośledzenie umysłowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F79- upośledzenie umysłowe nie określone	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F80-specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F81- specyficzne zaburzenia rozwoju umiejętności szkolnych	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F82 – specyficzne zaburzenia rozwoju funkcji motorycznych	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F83- specyficzne zaburzenie rozwoju funkcji motorycznych	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F84- całościowe zaburzenia rozwojowe	1	0	1	1	0	1	2	0	2
F88-inne zaburzenia rozwoju psychicznego (psychologiczne)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F89- zaburzenia rozwoju psychicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F90-zaburzenia hiperkinetyczne (zespoły nadpobudliwości ruchowej)	10	3	7	6	1	5	5	1	4
F91-zaburzenia zachowania	6	1	5	7	2	5	0	0	0
F92-mieszane zaburzenia zachowania i emocji	24	5	19	12	2	10	11	1	10
F93-zaburzenia emocjonalne rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie	12	6	6	7	6	1	4	2	2
F94-zaburzenia funkcjonowania społecznego	4	0	4	3	2	1	0	0	0
F95- tiki przemijające	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F98-moczenie mimowolne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F99-zaburzenie psychiczne, inaczej nieokreślone	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Razem	457	191	266	476	208	268	420	158	262

W przypadku leczenia stacjonarnego największa liczba mieszkańców Powiatu Żagańskiego leczona jest z powodu: zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych użyciem alkoholu oraz schizofrenii.

Infrastruktura zdrowotna

Podstawową opiekę zdrowotną zapewniają mieszkańcom placówki prowadzące działalność w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia, jak i te, prowadzące działalność odpłatnie. Na terenie Powiatu funkcjonują placówki oferujące usługi w zakresie leczenia psychiatrycznego :

I. Stacjonarne leczenie szpitalne:

1. 105 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ w Żarach ul. Domańskiego 2
2. 105 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ w Żarach filia 02 w Żaganiu ul. Żelazna 1a,

W 105 szpitalu Wojskowym z Przychodnią SP ZOZ w Żarach ul. Domańskiego 2, funkcjonuje:

- oddział psychiatryczny z pododdziałem leczenia zaburzeń nerwicowych i stresu bojowego- tel. 68 470 78 45 (budynek nr 5) oraz

- oddział Neurologiczny i oddział Udarowy z pododdziałem Rehabilitacji Neurologicznej, tel.68 470 78 51 (budynek nr 4)

3. Nowy Szpital w Szprotawie Sp. z o.o. ul. Henrykowska 1, 67-300 Szprotawa

II. Poradnie specjalistyczne:

1. 105 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ w Żarach ul. Domańskiego 2, Poradnia Psychologiczna – budynek nr 12 - tel. 68 470 78 48
Poradnia Zdrowia Psychicznego – budynek nr 12 – tel. 68 470 78 47, 68 470 78 64
2. filia 02 w Żaganiu ul. Żelazna 1a,
Poradnia Zdrowia Psychicznego - gab. 41, tel.68 477 12 04, 68 477 12 05
3. NZOZ PROFIL w Żaganiu ul. Jana Pawła II 1, tel. 68 444 85 33

Infrastruktura polityki społecznej

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu.

Na poziomie Powiatu zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żaganiu. Rola PCPR sprowadza się do szeroko rozumianej specjalistycznej pomocy rodzinom (profilaktyka, poradnictwo). Ponadto PCPR koordynuje pracę placówek stacjonarnych, podejmuje działania na rzecz rozwoju służb społecznych oraz inicjuje współprace z organizacjami pozarządowymi. PCPR wspiera mieszkańców powiatu w ramach realizowanych zadań, projektów i programów oraz dysponuje środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej. W strukturze PCPR funkcjonuje **Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Żaganiu**, który wydaje orzeczenia o ustaleniu niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności.

Tab. 3 Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2009-2011

Symbol schorzenia	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011
Liczba wydanych orzeczeń, w tym:	5375	5463	5694
01-U (upośledzenie umysłowe)	119	88	95
02-P (choroba psychiczna)	242	269	256

2. Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu, z filią w Szprotawie.

Realizuje zadania z zakresu promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy. Dysponuje środkami finansowymi Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

3. Warsztat Terapii Zajęciowej w Wiechlicach.

Organem prowadzącym WTZ jest Szprotawskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, które prowadzi Warsztat od 2002 r. Działalność WTZ finansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (w 90%) oraz ze środków własnych Powiatu Żagańskiego (w 10%). WTZ obejmuje swoim wsparciem 46 osób niepełnosprawnych- mieszkańców Powiatu Żagańskiego, których większość($\frac{3}{4}$) to osoby z zaburzeniami psychicznymi.

Tab. 4 Osoby Niepełnosprawne zamieszkałe na terenie Powiatu Żagańskiego objęte wsparciem Szprotawskiego Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych w Wiechlicach w latach 2009-2011 z chorobami psychicznymi

CHOROBY PSYCHICZNE 2009 ROK					
Ilość osób do 24 roku życia	Ilość kobiet	Ilość mężczyzn	Ilość osób po 24 roku życia	Ilość kobiet	Ilość mężczyzn
30	8	22	60	21	39
CHOROBY PSYCHICZNE 2010 ROK					
28	8	20	67	21	46
CHOROBY PSYCHICZNE 2011 ROK					
26	10	16	76	24	52

4. Powiatowy Dom Dziecka w Szprotawie.

Działa od 2005 r. i opieką obejmuje 30 dzieci pozbawionych możliwości wychowywania się w rodzinach naturalnych. Ze względu na specyfikę doświadczeń życiowych umieszczonych w nim dzieci placówka ta prowadzi zajęcia terapeutyczne.

5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żaganiu i w Szprotawie.

Do zadań Poradni należy w szczególności: diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb, możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży, współpraca z placówkami oświatowymi przy opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych.

6. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Żaganiu i w Szprotawie.

Placówka zapewniająca opiekę, edukację i przygotowanie zawodowe młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym.

Edukacja w zakresie zdrowia psychicznego prowadzona przez placówkę:

- a) Treści zawarte w Programie Wychowawczym i Profilaktycznym spójne z planami pracy wychowawczej realizowane przez wychowawców klas.
- b) Realizacja zajęć tematycznych w klasach przez psychologa i pedagoga.
- c) Udział w ogólnopolskich programach: Szkoła bez przemocy.
- d) Udział dzieci i młodzieży w warsztatach prowadzonych przez terapeutów – specjalistów z poza placówki np. wulgaryzmy i przemoc werbalna.
- e) Powołanie grupy wsparcia dla nauczycieli i rodziców –(spotkania w miarę zgłaszanych potrzeb).
- f) Indywidualne spotkania z rodzicami.

7. Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach.

Prowadzą na terenie poszczególnych gmin zadania z zakresu pomocy społecznej. Na terenie Powiatu Żagańskiego funkcjonuje 9 Ośrodków Pomocy Społecznej.

8. Świetlice i świetlice socjoterapeutyczne:

Świetlica opiekuńczo-wychowawcza w Koninie,

Świetlica opiekuńczo-wychowawcza w Czernej,
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza w Borowem,
Świetlica w Przeclawiu
Świetlica środowiskowa prowadzona w ramach Caritasu przy parafii p.w. WNMP w Szprotawie
Świetlica środowiskowa prowadzona w ramach Caritasu przy parafii p.w. św. Andrzeja w Szprotawie
Świetlica wiejska w Lutynce
Świetlica wiejska w Witoszynie
Świetlica wiejska w Witoszynie Górnym
Świetlica wiejska w Silno Male
Świetlica wiejska w Lubieszowie
Świetlica środowiskowa przy Zespole Szkół Nr 1 w Żaganiu
Świetlica opiekuńcza przy OPS w Żaganiu

9. Organizacje pozarządowe. W rejestrze Starosty Żagańskiego zarejestrowanych jest ponad 160 organizacji pozarządowych. Wiele z nich w celach statutowych zawiera zadania przeciwdziałające wykluczeniu społecznego. Wśród nich wymienić można m.in.:

Zespół Parafialny Caritas w Gozdnicy
Wincentyńskie Centrum Pomocy Rodzinie przy parafii NSPJ w Łłowej
Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Piękni życiem”
Parafialny Zespół Caritas w Łłowej
Parafialny Zespół Caritas przy Parafii p.w. Narodzenia NMP w Małomicach
Parafialny Zespół Caritas przy Parafii p.w. WNMP w Szprotawie
Parafialny Zespół Caritas przy Parafii p.w. św. Andrzeja w Szprotawie
Parafialny Zespół Caritas przy Parafii p.w. św. Jadwigi Królowej w Tomaszowie
Parafialny Zespół Caritas przy Parafii p.w. św. Jana Chrzciciela w Dietrzychowicach
Parafialny Zespół Caritas przy Parafii p.w. św. Józefa w Żaganiu
Parafialny Zespół Caritas przy Parafii p.w. WNMP w Żaganiu
Żagańskie Stowarzyszenie „Klub Abstynenta” AA w Żaganiu
Szprotawskie Stowarzyszenie Ludzi Działających na rzecz Trzeźwości w Polsce „Maratończyk”
Szprotawskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych
Polski Czerwony Krzyż w Żaganiu
Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych „Wiosna w sercu”
Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego a Paolo przy Parafii pw. WNMP w Żaganiu
Jadłodajnia św. Marii de Mattias w Żaganiu
Żagańskie Stowarzyszenie Amazonek
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Żaganiu
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Szprotawie ,
Polski Związek Niewidomych w Żaganiu,
Polski Związek Niewidomych w Szprotawie,
Stowarzyszenie wspierania rozwoju dzieci i młodzieży „Podaruj radość”
Żagańskie Stowarzyszenie „Uśmiech dziecka” w Żaganiu.

Zespół Koordynujący

Uchwałą Nr 84.2011 Zarządu Powiatu Żagańskiego z dnia 25 sierpnia 2011r. został powołany

Zespół Koordynujący realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w składzie:

1. Anna Kulczyńska – przewodniczący Zespołu Koordynującego
2. Iwona Hryniewiecka - z-ca przewodniczącego zespołu
3. Irena Karolewska - sekretarz zespołu
4. Ireneusz Stempel – członek zespołu
5. Grzegorz Mutwil – członek zespołu
6. Halina Szyposz - członek zespołu
7. Grażyna Stawowczyk – członek zespołu
8. Barbara Dudzik – członek zespołu
9. Tomasz Mendrek - członek zespołu
10. Ewa Kozłowska - członek zespołu

Zespół Koordynujący w oparciu o analizę wskaźników epidemiologicznych dla Powiatu Żagańskiego oraz o analizę problemów w zakresie ochrony zdrowia psychicznego ustalił następujące priorytety w promocji zdrowia psychicznego dla Powiatu Żagańskiego na lata 2012-2015.

Priorytety promocji zdrowia psychicznego na lata 2012- 2015

- I. Profilaktyka zaburzeń:
  1. podwyższenie kompetencji i umiejętności społecznych - radzenie sobie ze stresem, rozwiązywanie problemów, umiejętności korzystania z pomocy.
  2. działania edukacyjne skierowane do dzieci, młodzieży, osób dorosłych i starszych.
- II. Zapobieganie następstwom zaniedbań środowiskowych.
- III. Wczesna diagnostyka i kompleksowe leczenie.
- IV. Rozwój środowiskowych form wsparcia.
- V. Integracja społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zespół opracował następujące cele Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Żagańskiego na lata 2012-2015.

Cele programu oraz harmonogram działań:

Cel główny 1. PROMOCJA ZDROWIA PSYCHICZNEGO I ZAPOBIEGANIE ZABURZENIOM PSYCHICZNYM

Cel szczegółowy	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Jednostki współuczestniczące	Termin realizacji
Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu	Ustalenie priorytetów promocji zdrowia psychicznego	Zarząd Powiatu i Zespół Koordynujący	n/d	Do końca II kwartału 2012 r.
	Opracowanie i realizacja Programu Promocji Zdrowia Psychicznego - tab.5	j.w.	PPP, Szkoły, SOSW, NGO	Opracowanie - do końca II kwartału 2012 r.; Realizacja do końca 2015 r.
Zapobieganie zaburzeniom psychicznym	Opracowanie i realizacja programu zapobiegania przemocy w rodzinie, w szkole i w	j.w.	Starostwo Powiatowe, Szkoły, PCPR, PPP, Policja, PDDz.	Opracowanie - do końca II kwartału 2012 r.; realizacja do końca 2015 r.

	środowisku lokalnym - tab.6			
Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi	Przygotowanie i realizacja programu informacyjno-edukacyjnego sprzyjającego postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałającego dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi - tab.7	j.w.	Starostwo Powiatowe, Szkoły, PCPR, NGO	Opracowanie - do końca II kwartału 2012 r.; Realizacja do końca 2015 r.
Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego	Tworzenie ośrodków pomocy kryzysowej oferujących poradnictwo i pomoc w stanach kryzysu zagrażającego zdrowiu psychicznemu	Starostwo Powiatowe	PCPR, PPP, NZOZ, SPZOZ	Do końca 2013 r.

Cel główny II.

ZAPEWNIENIE OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI WIELOSTRONNEJ I POWSZECHNIE DOSTĘPNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ ORAZ INNYCH FORM OPIEKI I POMOCY NIEZBĘDNYCH DO ŻYCIA W ŚRODOWISKU RODZINNYM I SPOŁECZNYM

Cel szczegółowy	Zadania	Jednostka odpowiedzialna	Jednostki współpracujące	Termin realizacji
Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej	Opracowanie i realizacja programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej- tab.8	Zarząd Powiatu i Zespół Koordynujący	Starostwo Powiatowe, SPZOZ, NZOZ	Opracowanie do końca II kwartału 2012 r.; Realizacja do końca 2015 r.
Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego	Opracowanie i realizacja programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześnienia pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej – tab.9	j.w.	Starostwo Powiatowe, PCPR, PPP, Policja, Sąd, prokuratura, NGO	Opracowanie do końca II kwartału 2012 r.; Realizacja do końca 2015 r.
	wspieranie finansowe	j.w.	Starostwo Powiatowe,	Realizacja – do końca

	samopomocowych projektów służących rozwojowi form oparcia społecznego		PCPR, PPP, Policja, Sąd, prokuratura, NGO	2015r.
	zapewnienie ciągłości wsparcia finansowego projektom pozarządowym	j.w	Starostwo Powiatowe, PCPR, PPP, Policja, Sąd, prokuratura, NGO	Realizacja – do końca 2015r.
	zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności PCPR	PCPR	NGO	Praca ciągła od 2012 r.
Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi	opracowanie i realizacja programu rozwoju zróżnicowanych form wspierania zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi – Tab.10	Zarząd Powiatu i Zespół Koordynujący	Starostwo Powiatowe, PUP	Praca ciągła od 2012 r.
	zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi			
	Przygotowanie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnienie osób z zaburzeniami psychicznymi			
	zwiększanie udziału zagadnień zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności pup			
Skoordynowanie różnych form opieki i pomocy	przygotowanie i aktualizacja coroczna przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi	j.w.	Starostwo Powiatowe, PPP, PCPR, PUP, NZOZ, NGO	Pierwszy informator – do końca grudnia 2012 r. następnie coroczna aktualizacja

Tab.5 Program Promocji Zdrowia Psychicznego

Zadanie	Realizator	Termin
---------	------------	--------

Opracowanie i realizacja programów profilaktycznych dla uczniów (rozwój kompetencji społecznych)	PPP, Szkoły Ponadgimnazjalne, SOSW, NGO	Praca ciągła od 2012 r.
Organizacja i prowadzenie zajęć edukacyjnych i informacyjnych dla dzieci, rodziców, nauczycieli z zakresu zdrowia psychicznego	Szkoły Ponadgimnazjalne, SOSW, PDDz., PPP, NGO	Praca ciągła od 2012 r.
Organizacja i prowadzenie pomocy indywidualnej dla dzieci, rodziców, nauczycieli (treningi, warsztaty itp.)	PPP	Prac ciągła od 2012 r.
Organizacja Powiatowego Dnia Zdrowia Psychicznego	Starostwo Powiatowe, współpraca PPP, PCPR, SPZOZ, NZOZ, NGO	Październik 2012 r.
Organizacja Powiatowych Pikników Zdrowia	Starostwo Powiatowe, PPP, PCPR, PSSE	Czerwiec, wrzesień każdego roku (2012-2015)

Tab.6 Program zapobiegania przemocy w rodzinie, w szkole i w środowisku lokalnym

Zadanie	Realizator	Termin
Konkursy plastyczne	Starostwo Powiatowe	Sierpień- wrzesień 2012 r.
Warsztaty dla uczniów – trening zastępowania agresji	Starostwo Powiatowe, Szkoły, PDDz	Praca ciągła od 2012 r.
Warsztaty dla rodziców – jak radzić sobie w codziennym życiu, gdzie szukać pomoc specjalistycznej, specyfika zachowań dziecka na różnych etapach rozwoju itp.	PCPR, PPP	Praca ciągła od 2012 r.
Organizacja poradnictwa i wsparcia indywidualnego i grupowego dla rodziców	PPP, PCPR	Praca ciągła od 2012 r.
Programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	PPP, Policja, Szkoły	Praca ciągła od 2012 r.
Prowadzenie działań edukacyjnych nt. przemocy	Policja, Szkoły	Praca ciągła od 2012 r.

Tab.7 Program informacyjno-edukacyjny sprzyjający postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałający dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi

Zadanie	Realizator	Termin
Przygotowanie z dziećmi ulotek informacyjnych nt. tolerancji osób z zaburzeniami psychicznymi	Starostwo Powiatowe, Szkoły	Październik-grudzień 2012 r.
Prowadzenie działań edukacyjnych społeczności lokalnej	Starostwo Powiatowe, PCPR, NZOZ	Praca ciągła od 2012 r.
Organizowanie imprez integracyjnych, spotkań	Starostwo Powiatowe, NGO, jednostki organizacyjne powiatu	W miarę potrzeb, nie rzadziej niż 1 raz w roku
Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych w ich działalności na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	Starostwo Powiatowe	Praca ciągła od 2012 r.

Tab.8 Program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej

Zadanie	Realizator	Termin
Działania informacyjne nt. instytucji i placówek służby zdrowia zajmujących się zdrowiem psychicznym	SPZOZ, NZOZ, Starostwo Powiatowe	Praca ciągła od 2012 r.

Tab.9 Program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześnienia pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej

Zadanie	Realizator	Termin
Zorganizowanie poradnictwa specjalistycznego (psychologiczne, prawne, pedagogiczne itd.)	PCPR, PPP	Praca ciągła od 2012 r.
Utworzenie ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowy dom samopomocy)	Starostwo Powiatowe, PCPR	Do końca 2013 r.
Utworzenie mieszkania chronionego	Starostwo Powiatowe, PCPR	Do końca 2013 r.
Utworzenie grup wsparcia, klubów samopomocy	PCPR, PPP, Starostwo Powiatowe, NGO	Od 2012 r.
Telefon zaufania (przy ośrodku wsparcia)	Starostwo Powiatowe, PCPR, PPP	Do końca 2013 r.
Pomoc specjalistyczna (prokuratura, sąd, policja, służba zdrowia..)	Policja, Sąd, Prokuratura, Starostwo Powiatowe	Praca ciągła od 2012 r.

Tab.10 Program rozwoju zróżnicowanych form wspierania zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi

Zadanie	Realizator	Termin
Kierowanie na staże, prace interwencyjne, roboty publiczne	PUP	Praca ciągła od 2012 r.
Udzielanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej	PUP	j.w.
Wyposażenie i doposażenie miejsc pracy	PUP	j.w.
Badania lekarskie stwierdzające zdolność bezrobotnego do wykonywania stażu, prac itp.	PUP	j.w.

Poradnictwo zawodowe indywidualne i grupowe	PUP	j.w.
Szkolenia zawodowe (oferta dopasowana do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi)	PUP	j.w.
Kompleksowa obsługa osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	PUP	j.w.
Współpraca z pracodawcami w zakresie zatrudniania osób z zaburzeniami psychicznymi	PUP, Starostwo Powiatowe	j.w.
Kampania szkoleniowo-informacyjna skierowana do pracodawców w zakresie promowania zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi	PUP, Starostwo Powiatowe	j.w.

Źródła finansowania

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu żagańskiego na lat 2012-2015 finansowany będzie z następujących źródeł:

- środki finansowe Powiatu Żagańskiego
- środki finansowe budżetu państwa
- środki finansowe Narodowego Funduszu Zdrowia
- środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnoprawnych
- środki własne realizatorów programu
- środki finansowe samorządu wojewódzkiego
- środki finansowe Unii Europejskiej

Realizatorzy Programu :

- Starostwo Powiatowe w Żaganiu
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żaganiu i w Szprotawie
- Specjalne Ośrodki Szkolno- Wychowawcze w Żaganiu i w Szprotawie
- Powiatowy Dom Dziecka w Szprotawie
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Wiechlicach
- Szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne
- Powiatowy Urząd Pracy w Żaganiu
- Sad Rejonowy w Żaganiu
- Prokuratura Rejonowa w Żaganiu
- Komenda Powiatowa Policji w Żaganiu
- NZOZ PROFIL w Żaganiu
- 105 Szpital Wojskowy z Przychodnią SP ZOZ w Żarach
- Ngo- organizacje pozarządowe

Ewaluacja Programu i wskaźniki monitorujące:

Ocena Programu polegać będzie na sporządzaniu raz do roku sprawozdań z wykonania zadań przypisanych poszczególnym realizatorom. Sprawozdania sporządzane będą przez poszczególne instytucje w okresie do 30 kwietnia danego roku, a Zarząd Powiatu przedstawi Radzie Powiatu sprawozdanie z wykonania Programu do 30 czerwca danego roku kalendarzowego. Końcowe sprawozdanie z realizacji zadań Programu Ochrony Zdrowia dla Powiatu Żagańskiego na lata 2012-2015 przedstawione zostanie Radzie Powiatu Żagańskiego do 30 września 2016 r. Wskaźnikami monitorującymi Program będzie liczba zrealizowanych zadań oraz liczba uczestników poszczególnych działań.

Podsumowanie

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2012-2015 dla Powiatu Żagańskiego ma za zadanie integrację wszelkich działań podejmowanych przez samorządy lokalne oraz inne podmioty realizujące zadania z zakresu zdrowia psychicznego oraz zapewnienie koordynacji i sprawnego przepływu informacji pomiędzy jego poszczególnymi realizatorami. Niniejszy Program określa najbardziej istotne elementy polityki zdrowotnej Powiatu Żagańskiego i wyznacza kierunki działania do roku 2015 w zakresie poprawy stanu zdrowia psychicznego mieszkańców, zaspokojenia ich potrzeb oraz organizacji opieki zdrowotnej.

Uzasadnienie

Zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji publicznej, tj. rządowej i samorządowej oraz inne podmioty do tego powołane.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2012-2015 dla Powiatu Żagańskiego został opracowany przez Zespół Koordynujący zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów, z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego nakłada na jednostki samorządu terytorialnego szereg zadań w zakresie promocji i profilaktyki zdrowia psychicznego oraz budowę systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Doprecyzowanie zadań i podmiotów je realizujących nastąpiło w drodze Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Jednym z celów w/w programu jest zobligowanie samorządu powiatowego do utworzenia i realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, który powinien odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnej powiatu.

Analizując dotychczasowy system wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi zauważa się „ubogie” zabezpieczenie potrzeb w/w grupy osób.

Zdrowie psychiczne jako podstawa funkcjonowania każdego człowieka jest zbyt mało promowane, a sytuacje stresowe i problemowe dnia codziennego wymagają znajomości technik i sposobów zapobiegania w występowaniu zaburzeń. Dlatego też promocja i profilaktyka są niezbędnymi elementami programu.

Brak jest również spójnego i kompleksowego systemu wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi. Zauważa się pojedyncze elementy wsparcia typu: poradnia zdrowia psychicznego, poradnictwo specjalistyczne, czy formy terapii, jednak nie widać spójności i zależności poszczególnych działań.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2012-2015 dla Powiatu Żagańskiego ma za zadanie integrację wszelkich działań podejmowanych przez samorządy lokalne oraz inne podmioty realizujące zadania z zakresu zdrowia psychicznego oraz zapewnienie koordynacji i sprawnego przepływu informacji pomiędzy jego poszczególnymi realizatorami.